

ENLi ettepanekud noorteühingute rahastamise tõhustamiseks

Käesoleva dokumendi eesmärk on sõnastada noorteühingute konkreetset ja rakendatavad ettepanekud noorteühingute rahastamise parandamiseks. Ettepanekud on jagatud organisatsioonide-põhiselt vastavalt sellele, millisele organisatsioonile ettepanekud suunatud on. Ettepanekud Noorteühingu aastatoetuse osas on suunatud peamiselt Haridus- ja Teadusministeeriumile. Käesolevate ettepanekute alusel alustab Eesti Noorteühenduste Liit läbirääkimisi erinevate osapooltega käesolevate ettepanekute rakendamiseks.

Noorteühingute rahastamine on olnud ENLi teravdatud tähelepanu all alates ENLi moodustamisest 2002. aastal. Vahepealsetel aastatel on suudetud mõned lahendused rakendada, kuid paljud küsimused on jätkuvalt lahendamata ning Eesti Vabariigi, vabakonna ja noortevaldkonna arengud on püstitanud uued väljakutsed. Kokkuvõtvalt on noortühingute peamised rahastamisega seotud probleemid järgmised: noorteühingute hüplik ja ebastabiilselt arenev võimekus (sh halb omatulu teenimise võimekus), halb kommunikatsioon noorteühingute ja rahastajate vahel, Noorteühingu aastatoetuse mittevastavus noorteühingute vajadustele ning erinevad arusaamad sellest, kuidas rahastada väikeseid noorteühinguid ja millised on riikliku tähtsusega noorteühingud.

Käesolevate ettepanekute koostamine algas 2014. aasta juuli alguses informatsiooni kaardistamisega. Kogunenud teabe alusel koostati „ENLi seisukoht Noorteühingute rahastamise põhimõtetest Noortevaldkonna arengukava 2014-2020 kehtimise ajal“, mis kinnitati 16. november 2014 ENLi üldkoosolekul käesolevatele ettepanekutele suuna andmiseks. Kinnitatud põhimõtted on järgmised:

1. Noored peavad olema esindatud noorteühingutele jagatavate riiklike toetuste jagamise otsuste juures, mis tagab noorte huvide parema kaitstuse.

2. Oluline on toetada noorteühenduste ja nende katusorganisatsioonide võimekust alternatiivsete tulallikate leidmiseks, tulubaasi mitmekesistamiseks ja sotsiaalse ettevõtlusega tegelemiseks. EMSLi ja Praxise koostatud Tulevikuraport toob välja ühe trendina avaliku sektori ressursside vähenemise, mistõttu on vaja panna fookus muude tulallikate leidmisele.

3. Tuleb teha selgeks, milliseid noorteühinguid rahastatakse riiklikult ja milliseid kohalikul tasandil. Sealjuures tuleb kaardistada ära, mis on peamised noorteühingute kuluallikad. Kohalikud omavalitsused peavad järgima ühtset süsteemi noorteühenduste ja osaluskogude rahastamisel.

4. Rahastamisel tuleb lähtuda Siseministeeriumi, EMSLi ja PRAXISE poolt välja töötanud Ühenduste rahastamise juhendmaterjalist sh toetada halduskoormuse vähendamiseks pikaajalisi põhitegevusi läbi tegevustoetuste, mitte läbi projektitoetuste.

5. Riik peab tunnustama laia kandepinnaga ja Arengukava elluviivaid noorteühinguid kui enda strateegilisi partnereid, kuna noorteühingud viivad ellu noorsootööd, mis loovad Arengukava kohaselt palju võimalusi vajalike sotsiaalsete pädevuste omandamiseks. Läbi selle aitavad noorteühingud kaasa Arengukava üldeesmärgi täitmisele.

6. Noorteühendustele jagatava iga-aastase riikliku tegevustoetuse summa peab olema vastavuses tegeliku vajadusega ja peab tõusma võrdeliselt inflatsiooniga.

7. Vastavalt uuringule „Noorteühenduste finantssuutlikkus Eestis 2014“ on vaja võimalust, kus rahastajad lubavad katta vajadus-põhise protsendi ulatuses enda poolt eraldatud rahast halduskulusid.

8. Noorteühingute katusorganistatsiooni E3 rahastus peab olema fikseeritud mitmeaastase lepingu alusel ning eraldi teistest noorteühingutest, et vältida konkureerimist noorteühendustega ja sõltumist ühest ministeeriumist.

9. Noorteühingute rahastamissüsteem peab võimaldama saada tegevustoetust ka noorteühendustel, kellel on vähem kui 500 liiget ning kes ei tegutse vähemalt 5 maakonnas.

10. Erakondade noortekogudel peab olema erakondadest sõltumatu rahastamine.

Haridus- ja Teadusministeeriumi taustaga. Peale selle on tutvutud Suurbritannia, Austria, Malta ja Soome noorteühingute rahastamisega. Ettepanekute koostamisel peamised läbi töötatud dokumendid: uuring „Noorteühenduste finantssuutlikkus Eestis 2014“, „Tulevikuraport vabaühendustele: millega arvestada oma tegevuse rahastamisel lähema viie aasta jooksul“, „Ühenduste rahastamise juhendmaterjal“ (Matt, Jane, Uus, Maiu, Hinsberg, Hille, Kaarna, Risto, Aps, Jaan, 2013. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis) ning varasemate aastate ENLi liikmeküsitlused, kohtumiste-koosolekute kokkuvõtted ja ametlikud dokumendid. 2015. aasta esimeses pooles toimusid laiapõhjalised arutelud noorteühingute ja ekspertidega ettepanekute läbiarutamiseks.

2015. aasta mais saavutasid ENLi liikmed üksmeele kõigis punktides, välja arvatud Noorteühingu aastatoetusega seotud punktides. Seetõttu kinnitas ENLi juhatus 25. mai 2015 dokumendi „ENLi ettepanekud Noorteühingu aastatoetuse 2016. aasta rahastamistingimuste muutmiseks“. Kuna hiljem oleks olnud liiga hilja 2016. aasta rahastussüsteemi muutmiseks, siis esitati selle dokumendiga varasematel aruteludel sündinud konsensuslikud ettepanekud, mida saab rakendada juba 2016. aastal. Sealhulgas konstanteeriti, et need on ajutised lahendused, need ei lahenda kõiki aastatoetusega seotud küsimusi ning ENLi pikajalisi lahendusi saab hakata rakendama 2017. aastast. Juunis 2015 lepiti liikmete poolt kokku ENLi pikaajalised ettepanekud Noorteühingu aastatoetuse osas ning juulis 2015 toimus käesoleva dokumendi tehniline vormistamine.

Käesolevatele ettepanekutele aluseks olnud mõned üldnimetatud põhimõtted on kajastatud ettepanekutes kaudselt. See ei muuda käesolevaid ettepanekuid kehtetuks, sest mõlemad dokumendid on kinnitatud ENLi kõrgeima otsustusorgani – ENLi üldkoosoleku – poolt ning põhimõtted on ettepanekutele suunda andvaiks, mitte kohustuslikeks alusteks.

Koostamisprotsessi juhtisid ENLi juhatuse aseesimees Liisa Lillemets ja ENLi noortepoliitika nõunik Harri Puskar. Eesti Noorteühenduste Liidu üldkoosolek kinnitas käesoleva dokumendi 25. juulil 2015. aastal.

Estonian National
Youth Council

Reg nr: 80174062

Estonia pst 5a
Tallinn 10143

Tel: +372 661 6487
Fax: +372 630 6578

E-mail: enl@enl.ee
<http://www.enl.ee>

Swedbank
a/a: 221020678903

MÕISTED

Mitteametlik noortegrupp – Ilma juriidilise kehata noortegrupid (näiteks rühm sõpru), kes taotlevad projektitaotlust. Mitteametliku noortegrupi puhul on üks vähemalt 18-aastane grupiliige grupi esindaja, kes vastutab taotluse esitamise ja toetuse saamise korral rahastuslepingu sõlmimise eest. Võlaõigusseaduse mõistes on tegu seltsingutega. (Definitsioon tugineb programm Euroopa Noored ja Erasmus+ programmi juhenditele.)

Noorte omaalgatus - Projekt, mille algatavad, töötavad välja ja viivad ellu noored ise. (Definitsioon tugineb programm Euroopa Noored 2013. aasta juhendile.)

Omafinantseering – toetuse saaja rahaline või rahaliselt mõõdetav panus projekti, mis kajastub projekti eelarves. (Ühenduste rahastamise juhendmaterjal)

Rahaliselt mõõdetav panus – omafinantseeringu vorm, mida ei tõendata kuludokumentidega, vaid taotleja ja/või projekti partneri poolt koostatud õienditega (nt vabatahtliku töö päevik). (Ühenduste rahastamise juhendmaterjal)

Strateegiline partnerlus – Rahastaja ja noorteühingu vaheline mitmeaastane koostöövorm, mis fikseerib ära mõlema osapoole õigused ja kohustused. Noorteühing aitab kaasa rahastaja eesmärkide teostamisele ning rahastaja finantseerib noorteühingu tegevust, sh rahastaja eesmärkide saavutamist. Definitsioon tugineb „Ühenduste rahastamise juhendmaterjali“ lehekülgedel 17-18 kirjeldatud tegevustoetuse olemusele: „*Ühenduste võimekust suurendavaid tegevustoetusi eraldab rahastaja selleks, et koostöös ühendusega saavutada oma arengukavas püstitatud strateegilised eesmärgid. Tegevustoetuse raames rahastatakse kokkulepitud ulatuses ühenduse põhitegevust ning sellega seotud kulusid (näiteks kontori-, personali-, koolitus- jm kulusid), mis on vajalikud organisatsiooni püsivaks tegutsemiseks ja arenguks. Tegevustoetuse periood on projektitoetusega võrreldes üldjuhul pikem (rohkem kui 1, maksimaalselt 5 aastaks), võimaldades ühendusele kokkulepitud perioodiks teatavat finantsilist stabiilsust ning võimalust keskenduda oma põhitegevuste elluviimisele.*“

ÜLDISED ETTEPANEKUD

- Erinevates valiku- ja/või hindamiskomisjonides (sh riiklikes), kes hindavad noorteühingutele jagatavate toetuste taotlusi, peab olema vähemalt 2 noortühingute esindajat, et tagada mitmekülgne noorte esindatus hindamiskomisjonis. Esindajad ei tohi olla huvide konfliktis.

- Noorte esindajad peavad olema esindatud noorteühingute rahastamisega seotud juhendmaterjalide, hindamiskriteeriumite ja tulemusindikaatorite ümberhindamisse ja koostamisse. Seda ka riiklike toetuste puhul.
- Projektifondide tingimustes ei tohi välistada erakondade noortekogude taotlusi koolituste ja ühiskondlike kampaaniate jaoks ainult selle põhjendusega, et tegu on poliitiliste organisatsioonidega. Soovituslik on langetada otsus taotluste sisu järgi.
- Peame vajalikuks, et iga noorteühingute projektitoetuste jagaja katab optimaalse protsendi üldkulusid (sh töötasukulused). See aitab vähendada noorteühingute riske projektide teostamisel ning toetab noorteühingute võimekuse säilimist ja suurenemist, mis on üks "Ühenduste rahastamise juhendmaterjalis" väljatoodud rahastamise põhimõtteid.
- Projektifondidesse tuleb luua tingimused, kus noorteühingute omafinantseering on täies mahus rahaliselt mõõdetava panusena või puudub noorteühingute omafinantseering üldse. Need tingimused tuleb kehtestada ainult juhul, kui need aitavad kaasa noorteühingu tegutsemisvõimekuse tõstmisele.
- Noorteühingute rahastajad peavad leidma meetmeid noorteühenduste sotsiaalse ettevõtlusega seotud tegevuste soodustamiseks.
- Ettepanek Riigikogule ja valitsusele suurendada vabaühenduste toetusprogrammide tõhusust ja mõju, et rahastamine oleks eesmärgipärasem ja vähem poliitiline – lõpetada katuseraha jagamine, reformida koostöös noorteühingute, teiste vabaühenduste ja erinevate riiklike asutustega Hasartmängumaksu Nõukogu; anda projektikonkursside läbiviimine ministriumist pädevatele sihtasutustele. Lisaks suurendada Kodanikuühiskonna Sihtkapitali eelarvet igal aastal vähemalt kümnendiku, et vabaühenduste tegutsemisvõimekuse tõus oleks pidevalt tagatud.

ETTEPANEKUD NOORTEÜHINGUTELE

- Lisatuluallikatena tasub arendada sotsiaalset ettevõtlust, koguma liikmemaksu, annetusi eraisikutelt ja ettevõtelt, sponsorlust ning otsima aktiivsemalt erinevaid rahastusallikaid.
- Äripartneritelt tuleb taotleda toetust ja selle eest anda vajadusel vastuteenust. Seda on soovituslik teha partnerluslepingu alusel.

Estonian National
Youth Council

Reg nr: 80174062

Estonia pst 5a
Tallinn 10143

Tel: +372 661 6487
Fax: +372 630 6578

E-mail: enl@enl.ee
<http://www.enl.ee>

Swedbank
a/a: 221020678903

ETTEPANEKUD EESTI NOORTEÜHENDUSTE LIIDULE

- ENL vormistab Noorteühingute finantssuutlikkuse analüüsi kokkuvõtetest, ENLi Sügisseminar 2014 rahastuse töötoa tulemustest ja vabaühenduse tulevikutrendidest lähtuvalt meetmete paketi, mida noorteühingud saavad enda rahastamise parandamiseks rakendada. Paketis tuleb keskenduda oma niši leidmisele, strateegilisele planeerimisele, *business to business* turundusele ning mainekujundusele.
- ENL hakkab toetama noorteühingute suurprojekte kaasrahastuse leidmisega äriettevõtelt.
- ENL hakkab teavitama koostöös maakondlike arenduskeskustega enda liikmeid rahastusvõimaluste kohta, erinevate infokirjade kohta või personaalse nõustamise võimaluste kohta ning korraldama finantsteemadel nõustamisi.
- ENL hakkab koguma aktiivselt infot erinevate rahastamisvõimaluste kohta ning teavitab sellest regulaarselt noorteühinguid.
- ENL hakkab korraldama noorteühingutele koolitusi sotsiaalse ettevõtluse teemadel.
- ENL moodustab noorteühingute esindajatest ja ekspertidest koosneva töögrupi, mis jätkab arutelu Noorsootöö seadusega kehtestatud aastatoetuse taotlemiseks täidetavate kriteeriumite asjakohasuse üle. Eeskätt on vaja läbi rääkida "500 liikme", "1/3 maakondadest" ja "2/3 liikmetest peavad olema noored" lävendid.

ETTEPANEKUD NOORTEÜHINGU AASTATOETUSE OSAS

- Tänapäevane aastatoetus tuleb kujundada strateegilise partneri tegevustoetuseks "Ühenduste rahastamise juhendmaterjal" väljatoodud põhimõtete alusel.
- Noorteühingu aastatoetuse jagamist mõjutavad riikliku noortepoliitika prioriteedid tuleb määratleda kuni Noortevaldkonna Arengukava kehtivuse lõpuni lähtuvalt Noortevaldkonna Arengukava eesmärkidest.
- Vähemalt kuu aega enne järgmise aasta Noorteühingu aastatoetuse taotluste esitamise tähtaega peavad olema noorteühingu aastatoetuse jagamist mõjutavad riikliku noortepoliitika prioriteedid teada igal noorteühingul, kes kvalifitseeruvad saama aastatoetust.
- Sügistestel infopäevadel tuleb eelmiste aastate kogemuse põhjal välja tuua levinumaid vigu ning häid praktikaid taotluse kirjutamisel.
- Eelmise aasta aruande tähtaeg tuleb määrata 31. jaanuariks. See võimaldab teha noorteühingutel uue aasta raha kasutamise lepingud võimalikult varakult uue aasta alguses.

- Noorteühingu aastatoetuse jagunemise kinnitava ministri käskkirja tähtajaks tuleb määrata 15. veebruar. See võimaldab teha rahaülekanded noorteühingutele võimalikult varakult uue aasta alguses.
- Noorteühingu aastatoetuse taotluste hindajatele tuleb teha enne hindamist koostamine hindamisest ja noorteühingute taustast, et tagada iga hindaja üldine teadlikkus valdkonnast.
- Pärast hindamisprotsessi tuleb teha hindajatele koosolek, kus koostatakse igale taotlusele seletuskiri ning tehakse ühised järeldused selle-aastasest hindamisprotsessist. Seletuskiri peab lahti selgitama taotluse tugevused ja nõrkused ning põhjendama ära noorteühingule eraldatud summa.
- Aastatoetuse hindetabel, taotluse vorm ja hindamiskriteeriumid peavad olema omavahel kooskõlas.
- Noorteühingute töö lihtsustamiseks taotluste tehnilisel koostamisel on vaja nimekirja, mis annab ülevaate taotluses nõutud kohustuslikust teabest. Soovituslik on lisada nimekiri taotlusevormi lõppu.
- Liigse bürokraatia vältimiseks tuleb kogu kohustuslik teave küsida läbi taotlusvormi ning eelarve. Samas tuleb jätta võimalus noorteühingutele lisada soovi korral täiendavaid andmeid ja dokumente.
- Noorteühingu aastatoetus peab suurenema. Aastast 2008 on see olnud 488 541 eurot, mille reaalne väärtus on inflatsiooni tõttu vähenenud. Lisaks on noorteühingute kogutaotluste maht viimastel aastatel on olnud üle ühe miljoni euro, mis näitab rohkem kui kahekordset vahet tegelike vajaduste ning tänaste võimaluste vahel. Vajadustele mittevastav riikliku aastatoetuse suurus pärsib noorteühingute võimet olla valitsusele strateegiline partner riiklike noortevaldkonna eesmärkide saavutamisel.

ETTEPANEKUD KOHALIKELE OMAVALITSUSTELE (KOV)

- KOVides toimuv rahastamine tuleb korraldada Ühenduste rahastamise juhendmaterjali alusel.
- KOV-piiride üleseid noorteühinguid või nende projekte tuleb rahastada maakondlike omavalitsusliitude kaudu.
- Strateegiline partnerlus tuleb luua kohaliku omavalitsuse ning seal tegutseva võimeka osaluskogu ja võimekate noorteühingute vahel.

- Valla või linna eelarve tuleb koostada nii, et omavalitsuse eelarvest ühendustele makstavad toetused (v.a rahaliselt mõõdetavad panused) oleks selgelt eristatavad omavalitsuse hallatavate asutuste tegevuskuludest.
- Noorte omaalgatuse soodustamine tuleb lisada kohalike omavalitsuste arengukavadesse ning seeläbi ka regulaarselt rahastada noorte omaalgatust enda kohalikus omavalitsuses.
- Taotlustingimused tuleb hoida noorteühingutele ja noorte omaalgatusele lihtsad.
- Linnaosadele ja osavaldadele tuleb anda sõltumatus noorteühingute ja noorte omaalgatuse rahastamise osas. Vastavalt lähimuspõhimõttele (otsused tuleb alati teha madalaimal võimalikul haldus- ja poliitilisel tasandil ning võimalikult lähedal kodanikele) saavad linnaosad ja osavallad toetada noorte kohalikku aktiivsust võimalikult efektiivselt.
- Tuleb luua võimalus mitteametlike noortegruppide rahastamiseks.